

MEDUSES, PEIXOS, picades

Gema Molinero
Centre d'Informació del Medicament

MEDUSES

Born blau, acòel·luminescent, ou ferret, acòel·l'ocsp, born radiat, born de vela.

Animals marins que viuen habitualment en alta mar, d'aspecte característic, que en determinades condicions com l'època de l'any, la temperatura de l'aigua o les mareas són arrossegats cap a les costes. La grandària oscil·la entre uns pocs centímetres i mes d'un metre.

Aquest grup d'animals presenta cèl·lules urticants conegudes com a cnidocistes o nematocistes i que utilitzen per a capturar preses i com a defensa. Aquestes cèl·lules contenen una càpsula dins de la qual hi ha un filament enrotllat i verí. Quan una presa contacta amb la superfície de la medusa, s'obren els cnidocistes i els filaments s'ejecten i es claven a la presa injectant-li el verí.

Manifestacions clíniques: dolor i picor intens seguit d'inflamació i enrogiment en la zona afectada. Excepcionalment es pot produir una reacció al·lèrgica greu (xoc anafilàctic).

Actuació en cas de picada:

- LLevar la resta de tentacles urticants protegint bé les mans, ja que les estructures urticants poden perforar els guants.
- Neutralitzar el verí amb una aplicació contínua d'alcohol (en qualsevol forma, o vinagre) durant 30 minuts, i posteriorment netejar la pell amb aigua salada ja que l'aigua dolça provoca un canvi en la pressió osmòtica i es descarregaria més quantitat de verí cap a la pell.
- Apliqui una crema o escuma d'un corticoid EFP 4 vegades al dia durant 5-7 dies, per disminuir la picor. Poden ser útils analgèsics, per a mitigar el dolor, i si no és possible, es poden aplicar compreses fredes sobre la lesió per disminuir la pruija.
- Acudir a un centre sanitari si empitjoren els símptomes.

PEIXOS ARANYA

Aranya flagata, aranya blanca, aranya de cap negre, aranyí.

Solen viure en fons arenosos on s'enterren. Són bastant sedentaris i no solen atacar a menys que siguin molestats. Els accidents es produeixen generalment en trepitjar-los inadvertidament o en desenganxar-los de l'ham o de la xarxa si no s'han reconegut.

El verí és una mescla de proteïnes amb capacitat antigènica, mucopolisacàrids i enzimes (fosfatases, lipasses, proteases) que produeix una intensa irritació local que pot arribar a provocar necrosi. Els casos mortals són excepcionals, segons la literatura mèdica, però s'han descrit també a Espanya.

Manifestacions clíniques: la picada causa dolor local instantani, molt intens i que es va incrementant durant els

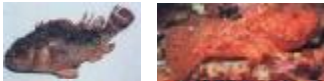
següents 60 minuts. El dolor arriba a irradiar-se a tota l'extremitat i pot acompanyar-se de manifestacions vegetatives (nàusees, vòmits, boca seca, sensació de mareig) i elevació tèrmica. Localment, es produeix una tumefacció i pot arribar a produir-se una necrosi. Alguns malalts poden agitar-se i, excepcionalment, presentar síncope o convulsions. La ferida pot infectar-se, i les molesties locals poden persistir durant mesos

Actuació en cas de picada:

El millor remei és submergir la zona afectada en aigua molt calenta (el màxim que sigui possible) ja que les toxines són termolàbils (50-60°C). El dolor és tan intens que a vegades és necessari anestèsia local. Netejar i desinfectar la ferida i assegurar-se que no queden restes d'espines.

PROCESSIONÀRIA DEL PI: i lesions

ESCORPÈNIDS

Escorpiora, escorpiora comú, cap roig; escorpiora roja, rasclou, rasclà.

Peixos solitaris i sedentaris que viuen en fons rocosos, amb coloració rogenca que principalment les serveix de camuflatge quan romanen immòbils. La majoria posseeixen glàndules verinoses connectades als radis espinosos de les aletes. Les toxines són termolàbils, es destrueixen a 50-60 °C.

Manifestacions clíniques: La picada produeix una ferida molt dolorosa que s'irradia des del punt d'inoculació

a tota l'extremitat. L'edema local tarda varis dies en desaparèixer. Poden existir nàusees, vòmits, agitació i fins i tot lipotímies.

Actuació en cas de picada:

A l'igual que amb el peix aranya el millor remei és submergir l'extremitat en aigua molt calenta (el màxim que es pugui suportar). Netejar i desinfectar la ferida assegurant-se que no quedin restes d'espines.

PROCESSIONÀRIA

Thaumnochroa pygmaea

Una papallona nocturna que tots coneixem en la seva fase d'eruga com a "processionària del pi".

Amb l'arribada de la primavera els grans nius de *Thaumnochroa pygmaea* s'aprecien fàcilment en els pinars de tota Espanya, especialment en la zona sud i centre del país.

En el mes de maig comença l'eclosió dels nius i les larves; les erugues, que caminen en fila índia entre les agulles dels pins per colonitzar la totalitat de l'arbre, es convertiran en heteròcers, papallones nocturnes.

Les erugues de processionària posseeixen unes vellositats

urticants que, en contacte amb la pell, poden causar molestes lesions. Depositen els seus pèls en zones sensibles de la pell i produeixen lesions que són pàpules ("habones") molt pruíginoses i el gratar-se facilita noves inoculacions.

La capacitat urticant és coneguda des de l'antiguitat, encara que les primeres descripcions corresponen a Reaumur (1736) i Fabre (1900)

Manifestacions clíniques: cefalees, febre, intranquil·litat, conjuntivitis, rinitis i al·lèrgia respiratòria.

Actuació en cas de picada:

Retirar las espícules amb esparadrap o cinta adhesiva i aplicar una crema amb corticoides.

En qualsevol dels casos anteriors acudiu al metge en cas de:

- Picades múltiples
- Hipersensibilitat anterior
- Erupció generalitzada
- Febre
- Respiració dificultosa
- Vòmits, vertígens
- Disnea
- Angioedema parpebral, labial
- Convulsions
- Alteracions cardíques

BIBLIOGRAFIA

- Protocolo de picaduras. Maria José Ferrer. Curso de Consejo Farmacéutico. COFIB 2003-2004
- <http://www.csic.es/hispano/charlas/2002/m2/m2may-01/picadura.pdf>. Consultado 08-07-05
- <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/spanish/ency/article/002845.htm>
- <http://www.nlm.nih.gov/medlineplus/spanish/ency/article/000032.htm>
- <http://www.medio-ambiente.info/displayarticle338.html>. Consultado el 08-07-05
- http://www.icm.csic.es/news_detail.php?articleID=793. Consultado 11-07-05
- http://www.icm.csic.es/bio/outmed_c.htm. Consultado 13-07-05